

Якщо на фірмі існує комп'ютерна мережа, ця матриця може бути введена в режим її функціонування і бути засобом охорони комерційної таємниці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про державну таємницю" // Законодавство України: Інформ.-поиск. система "Лига" /Национальный ун-т внутр. дел.
2. Закон України "Про підприємства в Україні" // Там же.
3. Закон України "Про інформацію" // Там же.
4. Кримінальний кодекс України. -Х.: Одисей, 2001. -240 с.
5. Решения партии и правительства по хозяйст-

венным вопросам. -М.: Политиздат, 1967. -Т.1. - 783с.

6. Зубик В.Б и др. Экономическая безопасность предприятия (фирмы). -Минск: Выш. шк., 1998. - 391 с.

7. Постанова КМ України "Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці", № 611 від 09.08.1993 // Законодавство України: Інформ.-поиск. система "Лига" /Национальный ун-т внутр. дел.

8. Даллес А. Искусство разведки. -М.: Международные отношения, 1992. -297 с.

Надійшла до редколегії 12.10.2002

ДУХОВ В.Е. ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПРЕДМЕТА КОММЕРЧЕСКОЙ ТАЙНЫ ФИРМЫ

Рассмотрена дефиниция категории "коммерческая тайна", предлагается методика ее определения фирмой, предприятием, организацией.

DUHOV V.E. DEFINITIONS OF A SUBJECT OF A CORPORATION TRADE SECRET

The definition of a category «trade secret» is reviewed, the technique of its definition by the corporation, firm, organization is offered.

УДК 343.976

Л.В. НЕЧИПОРУК, канд. екон. наук

Національний університет внутрішніх справ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Розглянуті теоретичні основи формування страхового ринку та визначені основні проблеми його розвитку на сучасному етапі в Україні; з'ясовані перспективи еволюції страхової справи в українській економіці.

На сучасному етапі ефективність страхового сектора в Україні залишається все ще досить низькою. Частка страхових платежів, що можуть розглядатися як джерело потенційних інвестицій в економіку, складає близько 1 % ВВП (у країнах ЄС - 8,53 %). При цьому в Україні страхується лише 10 % ризиків, тоді як на Заході - 90-95 %.

Головними причинами такої ситуації є:

- низька платоспроможність населення і підприємств (питома вага страхових послуг у середньостатистичній зарплаті 311 грн. чи 60 \$ в цілому по Україні значно більше, ніж у розвинутих країнах);
- порівняно низька якість страхових послуг, запропонованих вітчизняними страховими компаніями;
- велика кількість страхових товариств (328) і низька їх капіталізація, в результаті чого вони діють як посередники між страхувальниками і західними компаніями;
- відсутність ефективного податкового законодавства, здатного стимулювати інвестиційну діяльність;
- обмеженість можливостей для інвестування

страховими компаніями;

- низька довіра до вітчизняних страховиків.

Об'єктивна основа розвитку страхового ринку - необхідність забезпечення безперервності відтворювального процесу шляхом надання грошової допомоги потерпілим у випадку непередбачених несприятливих обставин.

Страховий ринок являє собою сферу грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічний товар - страхова послуга, формується пропозиція та попит на неї. Страховий ринок є діалектичною єдністю двох систем - внутрішньої і зовнішньої.

Внутрішня система цілком керується з боку страховика, і до неї відносяться: матеріальні, фінансові і людські ресурси страхової компанії, що визначають положення даного страховика на ринку. Особливе значення має фінансове положення страхового суспільства і довіра до нього з боку фінансових інститутів, ліквідність страхового фонду.

Зовнішня система, чи зовнішнє оточення, складається з елементів, на які страховик може робити керуючий вплив, а також з елементів, не керованих з

боку страховика. При цьому зовнішнє середовище оточує внутрішню систему й обмежує її.

Страховик планує і проводить свою ринкову комерційну роботу в умовах зовнішнього оточення; останнє у свою чергу складається з керованих змінних, на які страховик може впливати: ринковий попит, конкуренція, ноу-хау страхових послуг, інфраструктура страховика; і некерованих складових, на які страховик впливати не може. Ринковий попит на страхові послуги - один з головних елементів зовнішнього середовища: на нього спрямовані основні зусилля ринкової комерційної діяльності страховика.

Як і будь-який інший товар, страхова послуга має споживну вартість, яка реалізується в страховому захисті, що набуває форму страхового покриття. При цьому, страховий захист - це створення умов для повної або часткової компенсації збитків суб'єктам страхування їхнім правонаступникам і партнерам. Страховий захист виникає тільки в результаті взаємодії об'єктів і суб'єктів страхового захисту. Узятими під страховий захист об'єктами можуть бути фізичні і юридичні особи, їхнє майно, життєдіяльність (життя, здоров'я, професія) і її результати (доходи, капітал).

Суб'єкти страхового захисту - це спеціалізовані товариства, які проводять страхування. Тому в умовах жорсткої конкурентної боротьби між страховими компаніями основним фактором, що визначає вибір клієнтами компанії, є ціна страхової продукції - послуги. Вона визначається співвідношенням попиту та пропозиції і виражається в страховому тарифі. Тарифні ставки базуються на статистиці проходження справи протягом декількох років. Попит на страхову послугу залежить від наявності страхового інтересу, що появляється в зв'язку з ризикованим характером виробництва, прагненням до страхового захисту майна, доходів, життя, здоров'я і працездатності.

Структуру страхового ринку можна охарактеризувати в двох аспектах [1].

1. Інституціональний аспект.

Основним інститутом страхового ринку є страхова компанія - історично визначена суспільна форма функціонування страхового фонду, що представляє собою відособлену структуру, яка здійснює укладання і обслуговування договорів страхування. Страховий ринок може бути представлений акціонерними, корпоративними, взаємними і державними страховими компаніями.

Організаційно- страхова структура страхового ринку України визначається наявністю закритих та відкритих акціонерних товариств, товариств із додатковою та повною відповідальністю, командитних товариств. Найбільшу питому вагу в Україні мають закриті акціонерні товариства.

2. Територіальний аспект.

Виділяють внутрішній, зовнішній і світовий страхові ринки.

Внутрішній страховий ринок характеризується попитом та пропозицією на страхову послугу в масштабах визначеного регіону; зовнішній страховий

ринок представлений страховими компаніями даного і суміжного регіонів; світовий страховий ринок визначається пропозицією та попитом на страхові послуги в масштабах світового господарства.

Структуру страхового ринку можна охарактеризувати і по галузевій ознаці відносно самостійних ринків:

- особистого страхування;
- майнового страхування;
- страхування відповідальності.

Найбільш вигідними для страхових компаній України є наступні види страхування:

- 1) майнове страхування (на випадок стихійних лих);
- 2) страхування цивільної і загальної відповідальності;
- 3) страхування фінансових ризиків (переривання бізнесу);
- 4) страхування вантажів (КАРГО);
- 5) страхування будівельно-монтажних робіт;
- 6) страхування технічних ризиків, у тому числі устаткування від поломки;
- 7) страхування відповідальності роботодавця;
- 8) колективне страхування від нещасного випадку;
- 9) страхування професійної відповідальності;
- 10) медичне страхування.

Найбільший інтерес у страхувальників викликає добровільне майнове страхування, яке за підсумками минулого року склало в структурі страхових премій 73,33 %, або більше 2 млрд. грн. Найменш розвинутим залишалось страхування життя, що займало всього 0,52 % (чи близько 15 млн. грн.) у загальному обсязі зібраних страхових премій.

Страхування життя сьогодні істотно відстає від так званих ризикових видів страхування, чому є кілька пояснень. З одного боку, це неготовність населення (недовіра плюс низький рівень добробуту) до участі в накопичувальних довгострокових (на 15-20 років) програмах. З іншого - відсутність сприятливих умов для інвестицій страховиків в економіку України і зміцнення власних фінансових можливостей. Це зауваження стосується всіх страхових компаній українського ринку, що приводить до значної питомої ваги перестраховання вітчизняних ризиків на закордонних ринках. Якщо подивитися на лідеруючі в рейтингу Ліги страхових організацій компанії, що займаються страхуванням інших видів, ніж страхування життя, то виявиться, що за підсумками минулого року активи найбільшої з них - Харківської компанії «ЛІМА» - складають 247 млн. грн.

У страховиків життя активи на порядок менше: у самої великої - Ukrainian Industrial Insurance Company-Life - цей показник, відповідно до рейтингу Ліги, складає ледве більш 10 млн. грн. Для порівняння: власні активи закордонних страховиків (у тому числі представлених в Україні) досягають десятків мільярдів доларів.

За свідченням ряду українських і іноземних страхових компаній, головна проблема в Україні для страхових компаній - неможливість вигідно розмістити зібрані страхові премії. Відповідно до україн-

ського законодавства, вони повинні залишатися в межах країни, тоді як реінвестувати їх у надійні цінні папери в Україні неможливо.

У новому Законі "Про страхування" затверджені границі статутних капіталів страхових компаній [2]. Статутні фонди компаній, що займаються страхуванням життя, значно перевищують "планку" страховиків, що спеціалізуються на інших видах страхування. До 2003 року компанії, що страхують життя, повинні наростити статутний фонд до 1,5 млн. ЕВРО. Як говорять самі "страховики життя", це неминуче приведе до ліквідації ряду слабких компаній. Деякі при цьому затверджують, що без участі іноземних страховиків розвиток цього виду страхування в нашій країні взагалі навряд чи можливий.

Але іноземні страховики виявляють поки ще мало інтересу до покупки українських компаній, а також до українського ринку страхування взагалі. Сьогодні на нашому ринку працюють всього дві іноземні (мається на увазі не російський капітал) страхові компанії – "QBE Україна" і American Insurancse company. Активно купують українські компанії або відкривають свій страховий бізнес в Україні поки тільки росіяни. Прикладом може послужити придбання в 2000 році консорціумом "Альфа груп" в особі компанії "Альфа Капітал Україна" 60 %-го пакета акцій СК "Остер-Київ".

Крім того, півроку назад на українському страховому ринку з'явилася компанія "Європейський страховий альянс", найбільшим акціонером якої виступили дочірні структури російського Національного резервного банку в Україні.

Приходячи на наш ринок, російські компанії відзначають те, що він у значній мірі недооцінений. При цьому, з огляду на власний досвід, чималу роль у розвитку страхового ринку відводять іпотечному кредитуванню будівництва житла, споживчому страхуванню при покупці автомобілів, побутової техніки та й ін. Деякі з цих напрямків уже розвивають банки спільно зі страховими компаніями.

Можливо, це дійсно дасть поштовх позитивній динаміці страхування в Україні, однак двигуном у розвитку ринку, без сумніву, повинен стати ріст добробуту населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Слюсаренко О. Регіональні ринки страхування в Україні: проблеми і перспективи розвитку // Фінансові послуги. -2002. -№ 7-8. -С.6-12.
2. Нечипорук Л.В. Закон України «Про страхування»: Коментар. -Х.: Одиссей, 2002. -288 с.

Надійшла до редколегії 28.10.2002

НЕЧИПОРУК Л.В. ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА СТРАХОВОГО РЫНКА УКРАИНЫ

Рассмотрены теоретические основы формирования страхового рынка и определены основные проблемы его развития на современном этапе в Украине; выяснены перспективы эволюции страхового дела в украинской экономике.

NECHIPORUK L.V. THE THEORY AND PRACTICE OF THE INSURANCE MARKET OF UKRAINE

The fundamental theory of formation of the insurance market are reviewed and the main problems of its development at the present stage in Ukraine are determined; the outlooks of changes of aircraft attitude of insurance business in the Ukrainian economics are clarified.

УДК 330.146

К.Я. ПЕТРОВА, канд. екон. наук, проф.,
Н.В. ДЗЮБА, канд. екон. наук

Національний університет внутрішніх справ

ВПЛИВ ПЕРВІСНОГО НАГРОМАДЖЕННЯ КАПІТАЛУ НА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВУ СФЕРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглянуто вплив первісного нагромадження капіталу (ПНК) на майнову диференціацію населення та формування трудової мотивації працівників; запропоновано комплекс заходів щодо нейтралізації негативних наслідків ПНК.

Найбільш відчутним соціально-економічним наслідком ПНК для переважної частини громадян України є майнове розшарування населення. В умовах інверсійного переходу до ринкових відносин об'єктивна неминучість останнього навіть посилюється через брак історичного часу для поступового трудового первісного нагромадження капіталу.

За роки ринкових реформ відбулася суттєва

трансформація соціальної структури суспільства. Перерозподільні процеси, які охопили економіку, відбуваються у новій соціальній стратифікації. Генеральною тенденцією у цій сфері є поступове перетворення станової ієрархії умовних розпорядників на два основні класи — власників засобів виробництва і найманих працівників. Економічна нерівність, яка мала в умовах адміністративної системи госпо-